

Het Franciscaans Milieuproject

wil op allerlei manieren de verbondenheid van de mens met de overige natuur zichtbaar maken, beleven en bevorderen. Daarbij speelt de spiritualiteit van Franciscus een belangrijke rol. Voor hem was ieder scheepsel een uitdrukking van Gods Liefde.

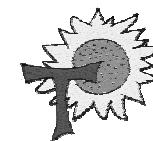
De spiritualiteit

In dit boekje over de spiritualiteit van Stoutenburg wordt verslag gedaan van de spirituele zoektocht van de community naar een eigentijdse en geaarde spiritualiteit. Vier facetten worden daarin onderscheiden: je zelf, de gemeenschap, de schepping en God. De auteur bespreekt die vier ingangen van spiritualiteit, waarbij hij duidelijk maakt dat die alle vier intrinsiek met elkaar verbonden zijn.

Iedereen die zich voelt aangesproken voor de uitnodiging om mee op zoek te gaan naar een spiritualiteit van verbondenheid is van harte uitgenodigd zijn of haar bevindingen met de schrijver te delen.

**Franciscaans Milieuproject,
Stoutenburgerlaan 5,
3835 PB Stoutenburg. Tel: 033 494 55 00.
e-mail: post@stoutenburg.nl
webstek: www.stoutenburg.nl**

Franciscaans Milieuproject

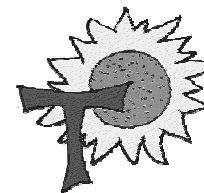
Maak ons uw aarde

De spiritualiteit van het Franciscaans Milieuproject

door Guy Dilweg

Publicaties

1. **“Gemeenschap, Spiritualiteit & Natuur”**. Een kleurrijk boekje van veertig pagina's. Vorig jaar bestond het Franciscaans Milieuproject 12,5 jaar. Dat was een mooie aanleiding om terug te blikken en vooruit te zien. Hoe is het begonnen? Wat zijn kernmomenten geweest in de voorbije periode? Wat heeft het opgeleverd? Waar zitten de groeikansen?
Euro 3,40 inclusief porto.

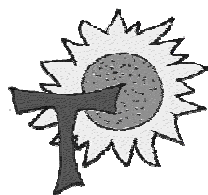
2. **“Leven in verbondenheid”**. Via een rondleiding door het gebouw maken we kennis met het dagelijks leven van de gemeenschap. Het dagritme, de drie kernplaatsen: huiskamer, meditatiekamer en moestuin, hoe je lid kunt worden en hoe je er weer uit weg kunt. Een openhartig verhaal van een paar jaar terug dat met het oog op deze fondswerving is bijgewerkt naar de actuele stand van zaken.
Euro 3,00 inclusief porto.

3. **“Het Stoutenburg brevier”**. Een recente publicatie met meer dan zestig teksten rond de centrale thema's van het Franciscaans Milieuproject: gemeenschap, spiritualiteit en natuur. De keuze geeft aan hoe breed de gemeenschap zich in haar leven en werken laat inspireren.
Euro 3,20 inclusief porto.

Te bestellen door het bedrag over te maken op Postbank 7661227 met vermelding van gewenste publicatie én uw adresgegevens.

Een volledige lijst van de beschikbare publicaties is op te vragen bij de gemeenschap: 033 4945500. E-mail post@stoutenburg.nl

Dit boekje over spiritualiteit over de spiritualiteit van "Stoutenburg" is een uitgave van het Franciscaans Milieuproject. Stoutenburgerlaan 5, 3835 B Stoutenburg. Tel 033 4945500. e-mail: post@stoutenburg.nl webstek: www.stoutenburg.nl

ISBN 90-808436-2-8.

Verkoopprijs 2 euro of 3,20 euro inclusief porto. 3e druk najaar 2006.

Inleiding

“Adem ons open, maak ons uw aarde”

De titel van dit boekje en het motto boven deze inleiding zijn ontleend aan een liedje van Huub Oosterhuis. In zijn gedicht Dichtbij en Veraf staat te lezen:

*“Aarde is al wat we zijn wat we maken,
adem ons open, maak ons uw aarde.”*

Het is een lied dat we graag zingen. We zijn van aarde. Zoals Hein Stufkens het op een studiedag bij ons verwoordde: “we hebben allemaal dezelfde achternaam: van de Aarde.” Deze aarde-verbondenheid is een eigen trekje van het Franciscaans Milieuproject. Het probeert deze aardeverbondenheid in zijn religieuze kant te ervaren en te onderzoeken.

Voor veel mensen is de aarde een leverancier van grondstoffen en van een mooie zonsondergang. Dat ze ook ingang is tot verwondering, lofprijzing en mysterie, dat ze ons in contact kan brengen met God, dat is een minder gebruikelijke benadering.

Deze aardeverbondenheid van het project staat echter niet op zich, het is één kant van een grotere verbondenheid: die met onszelf, met de ander en met Die ons open ademt en uitnodigt de aarde een nieuw gezicht te geven.

In dit boekje komen alle vier facetten aan de orde. Wat hier geschreven staat is een verslag van een spiritualiteit die zich aan het ontwikkelen is. Nog lang niet af. Het zou prachtig zijn als uw ervaring en commentaar ons een stapje verder zou kunnen helpen. Ons adres staat hiernaast.

*Guy Dilweg ,
Stoutenburg, zomer 2004.*

*Spiritualiteit
is niet los
verkrijgbaar.*

binnen is er een innerlijk weten over de wezenlijke verbondenheid van al het leven in ons en rond ons. Van buiten wil dat innerlijk weten zich uitdrukken in gedachten en daden van verbondenheid. En dat alles in dialoog met de plek waar we leven en de mensen die hier komen.

Dat noemen we dan een “geaarde spiritualiteit”.

*Wij hebben
allemaal
dezelfde
achternaam:
van de Aarde.*

Inhoud

De spiritualiteit van Stoutenburg

1. Spiritualiteit. De binnenkant van de buitenkant

Levensoriëntatie

De grote vragen

2. De spiritualiteit van het Franciscaans Milieuproject:

Verbondenheid

a. Verbondenheid met je zelf

b. Verbondenheid met anderen

Communititeit

Derden

Samenleving

c. Verbondenheid met de schepping

d. Verbondenheid met God

3. Geïnspireerd door Franciscus

a. Verbondenheid met jezelf: “Ja, dat is het”

b. Verbondenheid met anderen: de Heer

heeft me broeders en zusters gegeven

c. Verbondenheid met de schepping.

Openbaring van de goedheid van God

d. Verbondenheid met God

4. Besluit

Besluit: gearde spiritualiteit

Het gaat om het leven van alledag. Wat je met en in dat leven wilt kun je duidelijk maken door delen van dat leven te markeren. Hoe vertaalt zich nu de spiritualiteit van Stoutenburg in het ritme van het communitieitsleven?

Dagelijks (door de week) zijn er drie momenten waarop het werk wordt stilgelegd en er ruimte is voor bezinning en meditatie. ‘s morgens aan het begin van de dag, ‘s middags na afloop van het werk en ‘s avonds aan het eind van de dag.

Eenmaal per maand komen we samen met mensen rond “Stoutenburg” in een viering, waarin de vier elementen van ons leven een plaats krijgen.

Daarnaast heeft de communititeit vijf of zes keer per jaar “*themadagen*” twee tot vijf dagen aaneen om ruimte te maken voor de onderwerpen die zich in het leven van de communititeit aandienen. Daarbij is altijd ook uitdrukkelijk aandacht voor de religieuze kant van ons leven. Zo zijn we begonnen met elkaar het Onze Vader te bespreken. Een rijke uitwisseling van perspectieven die zeer verbindend werkt. We komen immers uit heel verschillende hoeken en dan is het zaak om steeds weer opnieuw onze spiritualiteit te ijken en nieuwe vorm te geven. Dat geldt ook als er nieuwe leden tot de communititeit toetreden die ipse facto ook dragers van de spiritualiteit van Stoutenburg zijn.

De spiritualiteit van Stoutenburg is niet los verkrijgbaar; die zit gebakken in de mensen en in wat ze doen. Van

***We willen
onze
spiritualiteit
steeds weer
herijken.***

*Je innerlijke
vrede
bewaren.*

vreugde is: niet dat je gedaan krijgt wat je al zo lang en zo hartstochtelijk verlangde, maar dat je in de grootste tegenslag je innerlijke vrede niet verliest; je vertrouwen op God; Gods vertrouwen in jou. Vanuit die verbondenheid zie je ook pas de werkelijkheid in het juiste perspectief: gave van de scheppende en liefhebbende God. Dat is de kern van de dingen.

Verder moet Franciscus niet veel hebben van mooie praatjes en theorieën. Het gaat hem om het opdoen van ervaringen: houd je van Jezus, dan volg je hem na. Punt uit. Dat is ook zeker een (lastig) trekje van het leven op Stoutenburg, waar men niet veel geeft om theorie en de kaarten zet op de ervaring en de praktijk. “Alles wijkt voor wat blijkt.”

Het is moeilijk om de radicaliteit van Franciscus als norm te nemen voor ons leven op Stoutenburg. Maar vruchten van zijn radicaliteit: Godsvertrouwen, de heilige ruimtes van gemeenschap en schepping bieden ons een grote steun.

Spiritualiteit. De binnenkant van de buitenkant

1

Levensoriëntatie

Waar hebben we het in Stoutenburg over als we over spiritualiteit spreken? Het gaat ons om de levensinstelling, de levens-oriëntatie van waaruit en waarmee je dingen doet. De binnen-kant van de buitenkant zou je kunnen zeggen. Uit iemands doen en laten, spreken en denken kun je dus zijn spiritualiteit afleiden. De buitenkant zegt iets over de binnenkant. Nu is het voor mensen die een spiritueel leven willen leiden van belang dat de buitenkant steeds meer overeenkomt met die binnenkant. Daarom vraagt spiritualiteit ook aandacht en toeleg. Toeleg in die zin dat je je er op richt om je bewust te worden van jouw spiritualiteit, jouw staan in het leven, en er dan voor kiest die spiritualiteit uit te bouwen en sterker te maken totdat binnen en buiten, zo goed als het gaat, met elkaar in overeenstemming zijn. Een levenslang karwei. Deze opvatting van spiritualiteit maakt duidelijk dat de spiritualiteit in Stoutenburg niet in de lucht zweeft, maar altijd beleefde spiritualiteit is. Of zoals iemand het zo aardig zei: over spiritualiteit mag je niet on-beleefd praten.

*Spiritualiteit:
de binnen-
kant van de
buitenkant.*

De grote vragen

Is elke levensoriëntatie spiritueel? Dat kun je niet zonder meer zeggen. Van mensen die zich laten leiden door hun honger naar macht, bezit en seks (om de belangrijkste

*Een sfeer
van aandacht
en verstillig*

maar te noemen), zullen we niet gauw zeggen dat ze een spiritueel leven leiden. Spiritualiteit heeft dus eerder te maken met geestelijke waarden die te maken hebben met de grote vragen van het leven: wie ben ik? waar kom ik vandaan? wat doe ik hier? waar ga ik naar toe? Om die vragen toe te laten is er een zekere rust en aandacht nodig. Een sfeer van verstillig en aandacht is een belangrijke aanwijzing voor de toelag op een spiritueel leven.

In die sfeer van stilte en aandacht kan het besef groeien hoe we met al onze vezels verbonden zijn met de Bron van ons bestaan én met de wereld om ons heen. Dan zal de inzet om onze eigen levensweg te ontdekken en te gaan ons even zeer verbinden met lot en leven van het leven om ons heen.

kilo vlees; zoveel kuub hout). Elk schepsel heeft recht op onze verwondering en bewondering. Er bestaat een fundamentele verwantschap tussen alle schepselen onderling, juist omdat ze manifestatie zijn van Gods schoonheid en goedheid. Maar er is nog meer over te zeggen. Ook in hun anders-zijn zijn ze openbaring van God. Doordat ze “niet-ik” zijn kunnen ze mijn ik openen naar de Liefde die mij én die ander in zijn anderszijn omvat, ook in zijn onbegrepenheid en in diens weerbarstigheid. Zowel onze verwantschap als ons “van elkaar verschillend zijn” kunnen op deze wijze toegang zijn tot de Heilige. Deze laat zich immers niet reduceren door onze per definitie beperkte beelden begrippen. Hij/Zij nodigt ons in zijn schepping uit steeds verder, steeds dieper, steeds intiemer te zoeken naar de Liefdesverwantschap van al wat leeft.

d. Verbondenheid met God.

Nederigheid

Voor Franciscus bestond zijn zoektocht naar de kern van zijn bestaan in een hartstochtelijk verlangen naar God. Maar God die ons in de schepping zo nabij is, is tegelijk zo ver weg (in het ontoegankelijk licht) Daarom richtte Franciscus zich op de openbaring van God in de kerk, de geschriften en bovenal in Jezus. En dan gaat hij er ook helemaal voor. Er is geen vinger te krijgen tussen zijn diepste aspiratie en de manier waarop hij leeft, denkt en doet. Niets wat hij in zijn leven doet en ondergaat ziet hij los van God. De zelfgekozen armoede is “de heilige vrouwe Armoede”, de dood is “onze zuster de lichamelijke dood”.

Vanuit die verbondenheid ontdekt hij ook wat de ware

*De ware
vreugde en
de innerlijke
vrede.*

c. Verbondenheid met de schepping. Openbaring van de goedheid van God.

Ook de schepping is een heilige ruimte waarin God zich uitdrukt.

In de figuur van Franciscus openbaarde zich in de westerse geschiedenis een nieuwe en ongekende genegenheid voor de schepselen. Het was in de late Middeleeuwen van Franciscus niet veel anders dan in onze tijd: de natuur als grondstof voor onze behoeftes. Hij brak daarmee op twee manieren. Hij wilde niet leven ten koste van de andere schepselen. Zijn radicale armoede is op de eerste plaats een seintje aan de Allerhoogste: ik kies voor jou, zorg voor mij. Maar op de tweede plaats wilde hij leven van het werk van zijn handen en van de overschotten van de mensen.

Voor Franciscus is ook de schepping *een heilige ruimte*, evenzeer als de gemeenschap dat is. De schepping openbaart de grote verscheidenheid waarin de Liefde van God zich uitdrukt.

Voor hem is elk schepsel geladen met heiligheid. Of het nu de steen is die hem doet denken aan de steen die Jezus niet had om zijn hoofd op te leggen, of een worm die als nietig schepsel hem doet denken aan de grote nederigheid van God die uit zijn hoge hemel is afgedaald naar onze wereld in de vorm van een klein en afhankelijk kind. Er zijn maar een paar schepsels waar hij de pest aan heeft: vliegen bijvoorbeeld, die leven van het zweet van anderen!

In ieder schepsel verschijnt voor ons de goedheid en de liefde van de Schepper. Daarom verdient ieder schepsel ook respect en eerbied. Het zijn geen dingen en mogen ook niet teruggebracht worden tot hun ding zijn (zoveel

Verbondenheid, de spiritualiteit van het Franciscaans Milieuproject

2

Als één begrip van toepassing is op Stoutenburg, dan is het wel de term “Verbondenheid”. Deze term is gaandeweg boven komen drijven als een overkoepelend begrip. In de Leefregel van 1990 komt dat begrip als zodanig nog niet voor. Wel begint de leefregel met het uitgangspunt: **“Wat ons verbindt.”** Daar gaat het om wat de leden van de gemeenschap als leidraad willen hanteren.

“Verbindend is voor ons de zorg die wij ervaren van moeder aarde en haar schepper. Wij willen die zorg in aandacht leren ontvangen, met elkaar en met anderen delen en aan haar teruggeven”.

Verderop in de Leefregel wordt het woord “Heelheid” gebruikt om de globale oriëntatie van het project aan te geven.

“In ons leven en werken streven we naar heelheid van richting en inspiratie. Of we nu buitenshuis werken of binnen het project, we willen leven en werken vanuit een houding van heelheid en aandacht.”

Dit verlangen naar heelheid blijft natuurlijk meespelen, maar als kernwoord is “heelheid” meer op de achtergrond gekomen en “verbondenheid” meer op de voorgrond. En we wijzen er graag op dat in het Latijnse woord voor geloven (religio) het werkwoord religare zit, dat verbinden betekent.

Maar waar gaat het dan om in die verbondenheid? Langzamerhand is het gebruikelijk dat we in Stoutenburg

Verbondenheid is een overkoepelend begrip.

die naar vier kanten van het bestaan vertalen:
Verbondenheid met jezelf, met de ander, met de
schepping en met de Schepper.

a. Verbondenheid met je zelf

*Je leven
lang op
zoek naar
geluk.*

Dit is een belangrijk element dat gemakkelijk
overgeslagen wordt. Met die verbondenheid met jezelf
bedoelen we dat je in je leven steeds op zoek blijft naar
jouw innerlijke kern, naar jouw geluk, naar jouw
“opdracht”. Dat is niet zo vanzelfsprekend als het lijkt.
Velen van ons kennen maar al te goed de ervaring dat je
je afstemt op wat anderen van je willen, zo sterk zelfs dat
je je leven afstelt op de verlangens van anderen, waarvan
je denkt dat het je eigen verlangen is. Maar het leven is
genadig en helpt je om daar op een gegeven moment
doorheen te zakken. Je merkt dat je niet gelukkig bent,
dat je geen puf hebt, je raakt in een crisis of een
depressie. Als het zover is, is het tijd om pas op de plaats
te maken en te onderzoeken wat je werkelijk van het
leven wilt, wat het leven ten diepste van jou vraagt.

Het is dus helemaal niet gek wanneer je pas via vallen en
opstaan meer voeling krijgt met je eigenlijke kern. En
daarmee heb je dan ook een ingang tot de Ene. Een
dergelijke verbondenheid met je zelf is niet te verwarren
met een ongezond egocentrisme. Je bent niet meer zo
behoefstig en je gaat niet meer zo de concurrentie aan met
anderen. Je gaat steeds meer ervaren dat jij met jouw zelf
een onderdeel bent van een groter geheel, waarin ook de
anderen naar hun plaats en bestemming zoeken. Dat
brengt een houding van mededogen en barmhartigheid
met zich mee. Zowel naar jezelf toe als naar de ander.

*Jouw kern
is ingang
tot de Ene.*

b. Verbondenheid met anderen: de Heer heeft me broeders en zusters gegeven.

Als het over onze verbondenheid met anderen gaat, helpt
de franciscaanse traditie ons een handje door ons duidelijk
te maken dat niet wij die anderen gekozen hebben, maar
dat ze ons door de Heer gegeven zijn. Ze zijn op je weg
gezet als gave. Daarin zit de uitnodiging om de ander te
aanvaarden als openbaring van de Liefde van God. Dat is
niet zo gemakkelijk, zeker niet als die ander allerlei
irritante eigenschappen bezit en wanneer hij de dingen
heel anders wil dan ik.

Toch kan in zo'n geval iets van dat besef dat die ander een
gave is van God je helpen om aandachtiger naar die ander
te kijken en doorheen zijn irritante gedrag de boodschap
van de Allerhoogste te ontwaren.

Mooi is het verhaal over dat leeggelopen klooster, hoe het
weer volliep toen de overgebleven broeders elkaar met
eerbied en hoogachting gingen bejegenen omdat mogelijk
één van hen de Messias was. Dat is natuurlijk een hele
toer, maar het kan ons helpen om in het anders zijn van de
ander een glimp op te vangen van Ander.

Waar het om een leven in gemeenschap gaat reikt de
franciscaanse traditie ons nog een ander begrip aan, dat
hiermee samenhangt: *de heilige ruimte*. De gemeenschap
van de mensen die weten dat ze elkaar gegeven zijn, die
het met elkaar uit willen houden als broers en zussen, dat
is een heilige ruimte waarin God zich openbaart. De
franciscaanse traditie leert je dat je God zeker moet
zoeken in de afzondering van grotten en kluizen en
spelonken, maar dat je hem wel heel zeker vindt in de
consequente inspanning om gezusterlijk samen te leven.

*In het anders
zijn van de
ander kan de
Ander zich
openbaren.*

Zijn leven maakt ook duidelijk dat zo'n helderheid meestal niet vanzelf komt. Je ontdekt die als je de dingen doet, waarvan je denkt dat je ze moet doen en dan net zolang je neus stoot tot je eindelijk de goede kant opkijkt. De franciscaanse traditie heeft een mooi gebed doorgegeven dat Franciscus gebeden heeft voor het kruis van het kerkje van San Damiano, toen hij in zich zelf de weg kwijt was:

*“Gij die woont in het ontoegankelijke licht,
verdrijf de duisternis uit mijn hart,
geef mij een sterk geloof,
een groot vertrouwen
en een consequente liefde,
maar schenk mij bovenal dat fijne zintuig
waardoor ik kan onderscheiden
wat Gij ten diepste van mij verlangt.”*

Zijn leven leert je ook om alle vertrouwen te hebben in dat heldere moment en het nooit meer los te laten. “Houd vast aan het begin” schrijft Clara “en laat je daardoor leiden”.

***Laat de
helderheid
van dat
moment niet
meer
verduisteren.***

Dat is een indringende oproep. We weten allen maar al te zeer hoe gemakkelijk de helderheid van dat ene moment wordt verduisterd door zorgen, door ongeloof, door al te menselijke berekening. Herhaal voor je zelf: Ja, dit is wat ik wil en de weg zal zich voor je openen.

Zo'n liefdevolle houding biedt een goed houvast als je wilt weten hoe het staat met de verbondenheid met je zelf.

b. Verbondenheid met anderen

De communiteit.

We hebben in Stoutenburg de keuze gemaakt voor een leven in een communiteit, d.w.z. samen met anderen. Dit samenleven gaat vrij ver. En dat zal niet ieder gegeven zijn. Het kan ons echter helpen om in het dagelijks leven te ervaren hoe gemakkelijk je ik-gerichtheid het weer overneemt. En dan bedoel ik daarmee je ego, dat je moet onderscheiden van je kern waar ik het hierboven over heb gehad. Je ego moet leren zich open te stellen voor anderen. Je ego is ook die oordelende instantie in je zelf, die het jou en de ander vaak lastig kan maken om in alle openheid naar je zelf en de ander te luisteren en te kijken.

***Je ego kun je
onderscheiden
van je kern.***

MOOI ANDERS

*Je bent zo mooi
anders dan ik
Natuurlijk
niet meer of minder
maar
zo mooi anders.
Ik zou je nooit
anders dan
anders willen.*

Hans Andreus

Het samenleven is een intensief project om te leren de

Geïnspireerd door Franciscus

3

**Respect is
een
belangrijk
Werkwoord.**

ander in zijn anderszijn te ontmoeten en te waarderen. Respect is hierbij een belangrijk werkwoord. Maar dan gaat het wel om respect vanuit verbondenheid en niet in de zin van “doe jij jouw ding, dan doe ik het mijne”, dat is náást elkaar leven, in plaats van mét elkaar. Dat is natuurlijk een grote verleiding in het samenleven om het gewoon op jouw manier te blijven doen en “ruimte“ te scheppen voor de ander zodat die het op zijn manier kan doen. Dat kan in bepaalde situaties het best haalbare zijn, maar verbondenheid met de ander vraagt meer. Het vraagt een actieve openheid voor iemands kern, zodat je ook mee kunt trillen met die ander en vanuit een liefdevolle verbondenheid de ander wenken kunt geven m.b.t. tot diens realisering van zijn of haar levensproject. Liefdevolle verbondenheid; dat het er jou om gaat dat die ander tot zijn recht komt en dat jij bereid bent de ander daartoe een spiegel voor te houden. We noemen dat in de franciscaanse spiritualiteit: de broederlijke of zusterlijke vermaning (correctio fraterna). Daarbij is de insteek niet zozeer dat de ander anders moet handelen om het ons naar de zin te maken, maar dat we de ander laten zien hoe die aan zijn eigen binnenkant voorbij leeft.

**Gekwetst
ego vormt
een
lachspiegel.**

Dat is geen gemakkelijke opgave. Het is veel gemakkelijker om gewoon kritiek te hebben op een ander. Maar in die kritiek steekt vaak veel van ons eigen gekwetste ego, waardoor het een soort lachspiegel is die je de ander voorhoudt, waarin die ander vervormd wordt door je eigen kronkels.

Een dergelijke liefdevolle omgang met elkaar vraagt veel vertrouwen in elkaar. Je moet er zonder meer vanuit kunnen gaan, dat als de ander jou corrigeert hij of zij dat

Iedere spiritualiteit heeft een eigen kleur. Die kleur verbindt de mensen in het project. In Stoutenburg is dat de kleur van Franciscus en Clara van Assisi.

In de Leefregel schreven we daarover:

“Bij het concretiseren van onze levenshouding laten we ons inspireren door de leefwijze van Franciscus en Clara van Assisi. Hun spiritualiteit ervaren wij als een uitnodiging om steeds dieper onszelf te leren verstaan als deel van de schepping en daarnaar te handelen”.

In dit derde hoofdstuk willen we de franciscaanse kleur van onze spiritualiteit nader bekijken. Dat doe ik door de vier dimensies te hernemen vanuit franciscaanse optiek.

a. Verbondenheid met jezelf: “Ja, dat is het”

Als het over de herkenning van je diepste verlangen gaat, biedt de Franciscaanse traditie een paar duidelijke en herkenbare woorden: ‘Ik wil het zo niet meer’ m.b.t. de manier waarop je leeft en “Ja, dat is het” als beaming op de ontdekking van je ware verlangen.

We kunnen van Franciscus leren dat het – na een lange tijd van zoeken – opeens zonneklaar voor je kan zijn wat je wilt doen, wat je moet doen. Want wat je wilt doen, heeft alles te maken met wat je moet doen. Je innerlijke roeping en de uiterlijke stem komen samen in dat kernmoment van helderheid: “Ja, dit is wat ik wil”.

*Het kan
opeens
zonneklaar
voor je
worden wat
je moet doen
in je leven.*

De naam die je God geeft is een programma voor je leven.

iedereen uit bronnen als Bijbel en Evangelie. Het is eerder zo dat alle teksten en rituelen die naar ons aanvoelen authentiek zijn en toegang bieden tot het ervaren van en uitdrukking geven aan de Grond van ons bestaan welkom zijn in onze persoonlijke en gemeenschappelijke meditaties. Vaak gaat het daarin om teksten die ons in contact brengen met het wonder van het Bestaan, met het wonder van de Goedheid, met het wonder van de Liefde.

Wanneer je God namen geeft als Bestaan, Goedheid, Liefde, dan houdt dat voor ons tegelijk een programma in: om te leven, goed te zijn, liefdevol te worden. Iedere Godsnaam is dan ook een werkwoord dat niet vrijblijvend uitgesproken kan worden.

Het is daarbij wel een punt van aandacht dat onze benadering van deze Dimensie niet zo breed wordt dat ie tegelijk heel dun wordt. Het is niet voldoende als ons zoeken naar de Bron een mooie tekst of een goed gevoel oplevert. De verbondenheid met God is – net als de andere dimensies - een weg, een tocht, die je met vallen en opstaan gaat; een weg waarin het heilige zich langzaam aan kan losmaken van het onheilige, waarmee het immers zo dikwijls intrinsiek verbonden is; in mij, in de samenleving, in de schepping, in ons verlangen naar verbondenheid.

niet doet om je te kwetsen, maar om je op je pad te houden. Een dergelijk vertrouwen kan alleen maar groeien in de weerbarstige praktijk. Franciscus heeft het in zijn Vermaningen over “elkaar dragen in elkaars broosheid”. We zijn onvolmaakte, breekbare mensen en dienen daarom behoedzaam met elkaar om te gaan, zoals we zelf ook in onze kwetsbaarheid gedragen willen worden.

*Gelukkig de mens
die zijn naaste in al diens broosheid draagt,
zoals hij door hem gedragen zou willen worden,
als hij in een zelfde toestand zou verkeren.
(Vermaning 18 van Franciscus)*

Derden

Op de tweede plaats strekt die verbondenheid met de ander zich uit naar mensen buiten de gemeenschap. Dat is niet zo moeilijk als het gaat om onze vrienden en supporters. Het kan lastig zijn eenzelfde verbondenheid op te brengen met mensen die je niet binnen die kring van vertrouwen tegenkomt. Maar daar ligt wel de proef op de som. Kunnen we de verbondenheid ervaren met mensen van buiten, die ons lastige vragen stellen, dingen van ons willen, ons een spiegel voorhouden?

Als kleine gemeenschap die min of meer consequent vanuit andere waarden wil leven, zijn we ook een kwetsbare gemeenschap. Er komen regelmatig mensen over de vloer die zeggen: “je moet die zaak hier eens goed commercieel op poten zetten”; “jullie moeten professioneler gaan werken”; “jullie bieden veel te veel kwaliteit voor het geld dat jullie vragen”, en ga zo maar door. Voeg daarbij dat we altijd in geldnood zitten, dan is het niet gek dat een aantal van die commentaren ook in

***Elkaar
dragen in
onze
broosheid.***

***Ook
verbonden
met lastige
lieden.***

ons een gevoelige zenuw raken. Een commerciële aanpak zou onze financiële problemen misschien oplossen, maar het zou tegelijk ons levensproject om zeep helpen. Het is in zulke gevallen voor ons zaak om ons niet uit ons midden, uit ons doen te laten slaan. We kunnen leren die vragen en kritiek op te pakken om dat midden te toetsen en steeds verder uit te diepen tot het – door het drijfzand van de onzekerheid heen – ons verbindt met de vaste grond. Hier past goed een tekst van *Rumi* over de mens als herberg.

DE HERBERG

*Misschien
komt hij de
boel
opruimen
om plaats te
maken voor
een nieuwe
gast.*

*Dit mens zijn is als een herberg:
elke dag weer een nieuw bezoek.
Een vreugde, een depressie, een benauwdheid;
en ook een flits van inzicht komt
als een onverwachte gast.
Heet ze welkom en ontvang allen gastvrij!
Ook al komen ze soms met veel verdriet of met geweld
en slaan je boel kort en klein,
behandel dan toch elke gast met eerbied.
Misschien komt hij de boel opruimen
om plaats te maken voor een nieuwe, onbekende, gast.*

*Ontvang ze bij de voordeur met een welkomstgroet,
die donkere gedaante, de schaamte, het venijn
en laat ze binnen, leer ze kennen, geef ze een plaats.
wees blij met iedereen die langskomt.
Zij zijn je stuk voor stuk gestuurd door de Hemel
om jou als raadgever te dienen.*

Rumi (soefi-wijze, tijdgenoot van Franciscus)

waar je woont of werkt, waarmee je resoneert. We hebben ons best wel eens af moeten vragen of het Franciscaans Milieuproject zonder Stoutenburg kon. Ja, in principe moet dat kunnen. Het gedachtegoed van het Milieuproject is niet aan Stoutenburg gebonden, maar tegelijk kan het niet zonder “een Stoutenburg”, zonder een plaats, een leefomgeving, een ruimte waarin je je spiritualiteit kunt vormgeven en toetsen aan de werkelijkheid.

d. Verbondenheid met God.

De vierde richting waarin we onze verbondenheid ervaren is tegelijk de al-omvattende: God, de Schepper, de Heilige, de Bron. Wanneer wij op zoek zijn naar onze eigen kern, open staan voor de eigenheid van de ander, voor de eigen waarde van het andere, dan zijn dat even zovele kanten van onze zoektocht naar God. En tegelijk even zovele vindplaatsen voor de Heilige. Het lijkt niet waarschijnlijk dat God zich laat vinden en ontmoeten buiten de andere dimensies van het bestaan. Daarom spreken we ook wel van “de heiligheid van het alledaagse”, maar evenzeer van “het alledaagse van de heiligheid”. We denken dat iedereen daar wel iets van kan ervaren. Maar als je een leven in verbondenheid wilt ontwikkelen en verdiepen, dan is van belang dat je de verbondenheid met de Bron ervan ontwikkelt en verdiept. Dat betekent dat je in je eigen leven en in het samenleven ruimte maakt voor stilte, oefent om in aandacht te leven; voor vieringen, rituelen en rituelen, meditatie en andere vormen van aanwezig zijn die ons helpen ontvankelijk te blijven voor de Heilige. Niet iedereen in Stoutenburg rekent zich tot een georganiseerde vorm van geloofsbeleving. Ook put niet

*De heiligheid
van het
allevaagsse.*

De zorg voor het milieu is ingebed in de verbondenheid met de natuur.

geval niet méér dan onontkoombaar is. Dat betekent dat we minstens *milieuvriendelijk* willen leven. De zorg voor het milieu is op deze manier ingebed in en uitdrukking van onze verbondenheid met de natuur. Vanzelfsprekend. Je past er wel voor op schade te berokkenen aan hetgeen waarvan je houdt. Deze vorm van verbondenheid gaat in onze ogen dan ook verder dan hetgeen wordt aangegeven in het begrip “rentmeester”. Het gaat er niet zozeer om goed op de winkel te passen (uit zorg voor komende generaties), maar om te beseffen dat we onderdeel van de winkel zijn. Als het besef meer tot ons door zou dringen dat we “ook maar schepselen zijn” dan zal de natuur steeds minder benaderd worden vanuit de belangen van de mens. Dan zullen mensen niet meer “de maat der dingen” zijn. En dat is niet alleen goed voor de schepping, maar ook goed voor ons.

Met dit laatste bedoel ik dat het ons mensbeeld en daarmee onze levensopgave bevrijdt van te hoog gegrepen doelen (hoogmoedigheid) en te zware lasten. We zullen van de ene kant spontaan een aantal dingen niet meer willen omdat ze ons bereik te boven gaan en het verlost ons van de andere kant van een verantwoordelijkheid die we niet kunnen dragen. Een kernwoord is hier bescheidenheid, of zoals Franciscus zegt: nederigheid (humilitas), je plaats weten, dicht bij de aarde, de humus. We komen daar nog op terug als we over Franciscus komen te spreken in hoofdstuk 3.

Je bent een onderdeel van de plaats waar je woont.

De plaats waar je woont is daarbij niet onbelangrijk. De verbondenheid met de schepping zul je in de woestijn anders ervaren en vormgeven dan in de polder, in de stad anders dan op het platteland, in de fabriek anders dan op een boerderij. Je bent een onderdeel van de plaats op aarde

De samenleving

Stoutenburg mag dan in de woorden van de filosoof Hans Achterhuis een oase zijn, het is met alle vezels verbonden met de samenleving waarvan het deel uitmaakt. Ook het Franciscaans Milieuproject ademt via de mensen en de media en onze eigen (werk)contacten buiten Stoutenburg mee met de grotere en kleinere bewegingen van onze wereld en onze tijd.

Een prachtige uitdrukking daarvan op ons eigen werkerterrein is het netwerk dat door bestuurslid Kees Both rond Stoutenburg is opgezet: het netwerk voor religie en natuur en milieu: franciscaanse, christelijke en levensbeschouwelijke organisaties en personen in kaart en met elkaar in contact gebracht. We willen graag laten weten dat we er zijn, dat we ons verwant voelen met vele andere organisaties en personen. We zijn daarbij niet bang voor verlies van identiteit, maar menen dat juist door het aangaan van verbanden met anderen onze identiteit versterkt wordt. Het bijkomend voordeel is dat je ervaart dat je niet zelf alles hoeft te doen. Laat de Kleine Aarde, de Gaarde, Stichting wAarde, die dingen doen waar ze goed in zijn; dat hoeven wij niet over te doen. Zo zijn we ook lid van Omslag, Kerk en Milieu, van Milieudefensie, de ENWB e.d., allemaal organisaties van mensen in wie we (een deel van) onze manier van leven herkennen.

Maar wat is dan de eigen bijdrage van Stoutenburg aan de samenleving?

We krijgen het vaak te horen: jullie moeten meer naar buiten treden! Daar is zeker wat voor te zeggen. Je moet het licht niet onder de korenmaat houden. Een spiritueel leven verbindt je – als het goed is – ook met het leven om je heen. Het bestuur werkt daar ook aan. Zij wil ook dat de

Aangaan van verbanden versterkt de identiteit.

Houd het licht niet onder de korenmaat.

*Maar we
leven hier
niet om
anderen een
lesje te leren.*

inzichten en ervaringen van de gemeenschap meer over het voetlicht komen: studiedagen, publicaties, lezingen, netwerken, studietoelagen e.d. Het is daarbij wel oppassen geblazen. Wanneer je je naar buiten toe begeeft kom je terecht in een ander krachtenveld, waarin je ervoor zult moeten waken je grondinspiratie niet te verliezen. De gemeenschap is daarom terughoudend. Dat komt zeker ook uit gebrek aan menskracht. Belangrijker is de innerlijke overtuiging van veel leden van de gemeenschap dat we hier leven niet om anderen een lesje te leren, maar omdat we dat zelf graag zo willen leven. We hebben de stap naar Stoutenburg gezet omdat we verlangden naar een leven in verbondenheid. In die zin hebben we eigenlijk niet zo'n "boodschap" aan de wereld. Tegelijk menen we wel dat wat voor ons goed is ook voor anderen goed zou kunnen zijn. We voeren daarom een uitnodigend beleid: kom en deel een stukje van ons leven. Het kernwoord van de "missio" van de gemeenschap is: *deel de ervaring*. Kom maar ervaren hoe het is om in verbondenheid te leven. Misschien raakt het jou, verandert het je leven en ga je dat op je eigen plek op jouw manier vorm geven.

c. Verbondenheid met de schepping.

*De hemelse
driehoek en
het aardse
vierkant.*

Voor veel religieuze mensen is de trits "Ik - God - de ander" (in welke volgorde dan ook) een vanzelfsprekend gegeven. In Stoutenburg hebben we uitdrukkelijk de verbondenheid met de natuur als vierde element van ons leven opgenomen. De hemelse driehoek is een aardse vierkant geworden.

Die verbondenheid met de schepping kun je gemakkelijk zien in het verlengde van wat hierboven gezegd is over de

liefdevolle verbondenheid met andere mensen. Voor wie er voor open staat is het niet alleen van belang om de andere mens als ander tot zijn recht te laten komen, maar is het evenzeer belangrijk voor mij, dat ik al het andere dat geschapen is tot zijn of haar recht wil laten komen. Dit is voor veel mensen niet zo vanzelfsprekend. Voor veel mensen is de natuur er ten dienste van de mens en ontleent de natuur de door ons toegekende waarde aan haar functie voor de mens. In Stoutenburg vinden we dat de natuur zelf waarde heeft. Misschien is het nu zo dat wij als mens dienstbaar moeten worden aan de overige schepping om haar weer op haar waarde te kunnen schatten. Het gaat er niet om de mens te onderschikken aan de overige natuur, maar om een nieuwe plaatsbepaling. Daartoe hebben we eerst onszelf moeten ontronen. We moesten – om het in franciscaanse termen te zeggen – van ons paard af komen om de natuur in zijn eigen waarde te kunnen ontmoeten. Wie de natuur als schepping verstaat zal haar ook een religieuze betekenis geven; namelijk dat ze evenzeer als wij – maar op een andere manier – beeld is van de Schepper, van God. We komen daar in hoofdstuk 3 op terug.

*Al het
geschapene
tot zijn recht
laten komen.*

In de Leefregel schreven we er indertijd over:

"We geven uitdrukkelijk aandacht aan onze verbondenheid met de aarde door op een scheppingsvriendelijke manier te leven. (...) Deze gerichtheid op natuur en milieu, waarin wij ons als medeschepselen mogen ontwikkelen, is voor ons een criterium voor onze activiteiten."

Als het gaat om liefdevolle verbondenheid met de natuur gaat het er minstens om haar niet te schaden, in ieder